

22/2010. (OT 10.) ORFK utasítás

az Európa Tanács Kínzásellenes Bizottsága (CPT) ajánlásainak végrehajtásáról

Szám: 22/2010.

A Rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény (a továbbiakban: Rtv.) 6. §-a (3) bekezdésének *a*) pontja alapján, az 1993. évi XXXI. törvényben meghatározott nemzetközi kötelezettségek, valamint az Európa Tanács keretében működő, a Kínzás és az Embertelen vagy Megalázó Büntetések, vagy Bánásmód Megelőzésére alakult Európai Bizottság (rövidítve az Európa Tanács Kínzásellenes Bizottsága, a továbbiakban: CPT) ajánlásainak végrehajtására - figyelemmel a Rendőrség Normaalkotási Szabályzatáról szóló 23/2006. (XII. 29.) ORFK utasításban foglaltakra - kiadom az alábbi

utasítást:

I. ÁLTALÁNOS RENDELKEZÉSEK

1. Jelen utasítás (a továbbiakban: utasítás) hatálya kiterjed az Országos Rendőr-főkapitányságra, (továbbiakban: ORFK), a Nemzeti Nyomozó Irodára, a Készenléti Rendőrségre, a Repülőtéri Rendőr Igazgatóságra, a Köztársasági Őrezredre, továbbá a megyei (fővárosi) rendőr-főkapitányságokra, valamint a rendőrkapitányságokra és a határrendészeti kirendeltségekre.

2. Az utasítás tárgyi hatálya - törvény, illetve törvény alapján kiadott hatósági határozat szerint - a szabad mozgáshoz és a tartózkodási hely szabad megválasztásához való jogában korlátozott személy fogvatartásának végrehajtására, illetve az azzal összefüggő további feladatokra terjed ki.

3. Az utasítás alkalmazásában - figyelemmel a vonatkozó jogszabályok rendelkezéseire - fogvatartott:

- a)* a bűnügyi, a szabálysértési, a közbiztonsági, az idegenrendészeti őrizetes;
- b)* az előzetesen letartóztatott, az elítélt, a szabálysértési elzárást töltő;
- c)* az elfogott és előállított;
- d)* az elővezetés során vagy az idegenrendészeti eljárásban visszatartott személy.

II. RÉSZLETES RENDELKEZÉSEK

4. Az Rtv. 15. §-ában és 16. §-ában foglalt, az arányosság követelményének, a kínzás, kényszervallatás, valamint a kegyetlen, embertelen vagy megalázó bánásmód tilalmáról szóló rendelkezéseknek a rendőri intézkedések, eljárási cselekmények foganatosítása során történő érvényesítését az állomány képzésének, szolgálatba lépés előtti eligazításának részévé kell tenni.

5. A fogvatartottat befogadáskori orvosi vizsgálat során:

a) ha a fogvatartott azt állítja, hogy bántalmazták, az erről készült jegyzőkönyv felvétele során dokumentálható módon figyelmeztetni kell a fogvatartottat a hamis vád, a hamis tanúzás, a hatóság félrevezetése bűncselekmények jogkövetkezményeire;

b) ha a fogvatartott olyan kijelentést tesz, hogy sérelmére hatósági személy követte el a bántalmazást, vagy kegyetlen, embertelen bánásmódot alkalmazott, ezt is a jegyzőkönyvbe kell foglalni;

c) a látéleletet, valamint a jegyzőkönyvet a fogvatartottal meg kell ismertetni, a szükséges felvilágosítást meg kell adni és e pont szerint készített iratokat vele alá kell írni, de erre kötelezni nem lehet, ha az aláírást megtagadja, annak tényét rögzíteni kell.

6. A fogvatartott befogadását megelőző orvosi vizsgálat során az orvos által felvett látélelet, illetve jegyzőkönyv azon példányát, melyet az orvos - a vonatkozó jogszabályi rendelkezéseknek megfelelően - a törvényességi felügyeletet ellátó ügyész mellett a fogvatartásért felelős vezetőnek is megküld, az adatvédelmi szabályok betartásával, zárt, lepecsételt és aláírt borítékban az őrparancsnok részére kell átadni, aki azt soron kívül felterjeszti a fogvatartásért felelős vezetőnek.

7. A fogvatottra vonatkozó orvosi iratokat, illetőleg az egyéb egészségügyi dokumentációkat, amennyiben az érintett iratok nem tartoznak a fogvatartás alapjául szolgáló büntető vagy szabálysértési ügy iratai közé, a fogvatartott - megfelelő tájékoztatást követő - írásbeli hozzájárulásával a védő megtekintheti, és azokról saját költségére másolatot készíthet.

8. Amennyiben az őrzés- és személybiztonsági követelményeket nem sérti, a fogvatartott vagy az orvos kérésére lehetőséget kell adni arra, hogy az orvosi vizsgálat, illetve kezelés alatt az őrszemélyzet halló- és lehetőség szerint látótávolságon kívül legyen. Ebben a kérdésben a döntés - a fogvatartottat az orvosi vizsgálatra átkísérő, vagy jelenlévő hatóság munkatársának egyetértésével - az őrparancsnok hatáskörébe tartozik.

9. A rendőrségi fogdák rendjéről szóló 19/1995. (XII. 13.) BM rendelet hatálya alá tartozó fogvatartottak esetében a fogvatartásért felelős vezető intézkedik, hogy a fogvatartott az esetleges bántalmazásáról haladéktalanul meghallgatásra kerüljön. E meghallgatásról készült jegyzőkönyvet, valamint a vonatkozó jogszabályok alapján a befogadást megelőzően felvett jegyzőkönyveket haladéktalanul kell megküldeni a törvényességi felügyeletet ellátó ügyésznek.

10. A személyes szabadság korlátozásának tényét, módját és jogalapját a vonatkozó hatósági határozaton vagy külön feljegyzésben rögzíteni kell. A fogvatartott azzal kapcsolatos nyilatkozatának tényét és tartalmát, hogy kéri-e hozzátartozója, illetve a jogszabályban meghatározott személyek értesítését, valamint az értesítés tényét, módját és időpontját, illetve annak esetleges eredménytelenségét külön feljegyzés formájában rögzíteni kell. Külön feljegyzést kell készíteni abban az esetben is, ha az értesítés az intézkedés célját veszélyeztetné, így az értesítés elhalasztása válik szükségessé. A feljegyzésben részletesen rögzíteni szükséges az elhalasztás indokait, és - amennyiben ez lehetséges - annak várható időtartamát. Az értesítési kötelezettség teljesítésének elhalasztásához az eljáró rendőr közvetlen előljárójának jóváhagyása szükséges, melyet a feljegyzésben kell rögzíteni. Az e pont alapján készített feljegyzést a fogvatartottal alá kell írni, vagy abban az esetben, ha az aláírást megtagadja, annak tényét rögzíteni kell. A feljegyzést a fogvatartott irataival együtt kell kezelni.

11. A fogvatartottak jogaival és kötelezettségeivel kapcsolatos, külön jogszabályban előírt tájékoztatási kötelezettséget minden esetben írásos tájékoztató útján kell teljesíteni, és azt a fogvatartott részére dokumentált módon át kell adni. A fogvatartásért felelős vezetőknek intézkedni kell arról, hogy az írásos tájékoztatók a helyi sajátosságok alapján, az általában szükséges idegen nyelveken is rendelkezésre álljanak.

12. A fogvatartásért felelős vezető intézkedik arra, hogy a fogvatartottak részére történő gyógyszer-előkészítést, a névre szólóan történő kiadagolást egészségügyi szakképzettséggel rendelkező személy végezze, míg az így előkészített gyógyszerek kiosztását a fogdaszemélyzet is végezheti.

13. Az utasítás betartását a parancsnokok és a fogvatartásért felelős vezetők fokozott figyelemmel kötelesek ellenőrizni és ellenőriztetni. A fogdáknban történő ellenőrzést lehetőség szerint az ügyészség által végzett fogdaellenőrzésekkel együtt kell végrehajtani. Az ellenőrzések során rendszeresen, de legalább havonta egy alkalommal kiemelt súllyal kell vizsgálni a bánásmód törvényességét, tájékozódni kell a kínzást és más megalázó, kegyetlen, vagy embertelen bánásmódot tilalmazó szabályok megtartásáról.

14. A CPT által Magyarországról készített jelentések kivonatát - a vonatkozó adatvédelmi és személyiségi jogi előírások betartásával - a foganatosításért felelős vezetőkkel és az érintett állománnyal ismertetni kell. Az előbbi kötelezettségek teljesítéséért az ORFK bünygyi, valamint az ORFK rendészeti főigazgatója felel.

15. Az ORFK bünygyi, valamint az ORFK rendészeti főigazgatója saját állományából köteles kijelölni egy-egy beosztottat (szakirányítót), akiknek feladata az emberi jogok Rendőrség általi tiszteletben tartásának és érvényre juttatásának fokozott figyelemmel kísérése, az azzal kapcsolatos értékelés, elemzés, koordináció, ellenőrzés, a szükségessé váló konkrét intézkedések megtétele, normamódosításokra történő javaslattétel, valamint az emberi jogi szervezetekkel való kapcsolattartás. Szükséges és indokolt esetben be kell vonni a területileg illetékes Egészségügyi Szolgálatot vagy az ORFK Humánigazgatási Szolgálat Egészségügyi és Pszichológiai Osztályát is.

16. Az ORFK bünygyi, valamint az ORFK rendészeti főigazgatója köteles gondoskodni arról, hogy a személyi szabadságában korlátozott személyekkel szemben foganatosított nyomozási cselekmények és rendőri intézkedések emberi jogi szempontú ellenőrzése a szakirányítási tevékenység kiemelt részét képezze.

17. A budapesti rendőrfőkapitány, a megyei rendőrfőkapitányok, a Nemzeti Nyomozó Iroda igazgatója, a Készenléti Rendőrség parancsnoka, valamint a Repülőtéri Rendőr Igazgatóság igazgatója kötelesek kiemelten kezelni és fokozott figyelemmel vizsgálni, illetve vizsgáltatni az olyan panaszokat, amelyekben az érintettek kegyetlen, embertelen vagy megalázó bánásmódot megvalósító rendőri intézkedést, eljárást kifogásolnak.

18. A kivizsgált panaszok, valamint a fogvatartásért felelős vezetők által a 13. pontban meghatározottak szerint végzett ellenőrzések tapasztalatai alapján az irányításuk alá tartozó szervek vonatkozásában kötelesek folyamatosan figyelemmel kísérni az alapvető jogok érvényre juttatásának, tiszteletben tartásának helyzetét.

19. Az utasítás 17. pontjában nevesített vezetők, a fogvatartottak által benyújtott panaszokról, valamint a fogvatartásért felelős vezetők által az utasítás 13. pontja alapján végzett ellenőrzések eredményeiről, tapasztalatairól

és a megtett javaslatokról - az utasítás mellékletében lévő szempontrendszer alapul véve - évenként kötelesek jelentést készíteni, amelyet az ORFK Ellenőrzési Szolgálat vezetőjének terjesztenek fel. A feldolgozás megkönnyítése érdekében a felterjesztést elektronikus úton is teljesíteni kell, első alkalommal - a 2009. évre vonatkozóan - 2010. április 15. napjáig, azt követően a tárgyévet követő év március 31. napjáig.

20. Az ORFK Ellenőrzési Szolgálat vezetője az utasítás 19. pontja alapján megküldött jelentéseket azok kézhezvételét követően elektronikus úton haladéktalanul továbbítja az ORFK bűnügyi, valamint az ORFK rendészeti főigazgatójának, akik megteszik a szakirányítás keretében szükségessé váló intézkedéseket.

21. Az ORFK bűnügyi és az ORFK rendészeti főigazgatója a jelentéseket szakmai szempontok alapján értékeli és az így elkészített részjelentést - az utasítás 22. pontjában meghatározott éves értékelő jelentésben történő szerepeltetés céljából - az ORFK Ellenőrzési Szolgálat vezetőjének megküldi, első alkalommal - a 2009. évre vonatkozóan - 2010. április 30. napjáig, azt követően a tárgyévet követő év április 30. napjáig.

22. Az ORFK Ellenőrzési Szolgálat vezetője az utasítás 19. pontja alapján megküldött jelentések, valamint az ORFK bűnügyi és rendészeti főigazgatója által az utasítás 21. pontja alapján készített és megküldött részjelentés alapulvételével évenként értékeli az emberi jogok érvényre juttatásának, tiszteletben tartásának országos helyzetét és az arról készített összefoglaló jelentést az országos rendőrfőkapitánynak jóváhagyásra felterjeszti, első alkalommal - a 2009. évre vonatkozóan - 2010. május 31. napjáig, azt követően a tárgyévet követő év május 31. napjáig.

23. Az országos rendőrfőkapitány által jóváhagyott jelentés egy-egy példányát tájékoztatás céljából meg kell küldeni az ORFK bűnügyi, valamint az ORFK rendészeti főigazgatójának.

24. Fokozott figyelmet kell fordítani arra is, hogy a tömegkommunikációban a Rendőrségnek az utasításban meghatározott tevékenységéről csak korrekt, és ellenőrzött tényeken alapuló megállapításai szerepeljenek.

25. Az ORFK bűnügyi, valamint az ORFK rendészeti főigazgatója folyamatosan figyelemmel kíséri az alapvető jogok témakörében, különösen a gyakorlati tevékenységgel, intézkedésekkel, kényszerítő eszközök alkalmazásával összefüggésben az állomány részére rendelkezésre álló módszertani ajánlásokat, tájékoztató- és segédanyagokat, és szükség esetén gondoskodik azok módosításáról, aktualizásáról, illetve új anyagok elkészítéséről, és megismertetéséről.

III. ZÁRÓ RENDELKEZÉSEK

26. A fogvatartásért felelős vezetők kötelesek kiemelt figyelmet fordítani a fogvatartás feltételeinek javítására, így különösen az újonnan épült, európai börtön szabályoknak megfelelő fogdák minél előbbi beüzemelésére, a tisztasági festések gyakoriságának növelésére, a fogvatartottak élelmezésének minőségére, a helyiségek és a felszerelések tisztaságára.

27. Az utasítás 26. pontjában meghatározott feladatok végrehajtása érdekében, a fogdák, az őrzött szállások, az elhelyezési körülmények és a berendezési tárgyak állapotának javítására a fogvatartásért felelős vezetők ütemtervet készítenek, annak végrehajtását koordinálják. Az ütemterv készítése során az ORFK gazdasági főigazgatójával egyeztetni kell, kinek részére az elkészült ütemtervet jóváhagyás céljából fel kell terjeszteni.

28. Amennyiben a fogdában történő orvosi vizsgálatokat nem rendőrorvos végzi, a fogvatartásért felelős vezetők az érintett orvossal kötött megbízási szerződésben kötelesek rögzíteni, hogy orvosi tevékenysége során az utasítás rendelkezései szerint jár el. Amennyiben az orvos feladatait nem megbízási szerződés alapján látja el, úgy írásban kötelezettséget kell vállalnia az utasításban foglaltak betartására.

29. Az utasítás a közzétételét követő nyolcadik napon lép hatályba, és ezzel egyidejűleg az Európa Tanács Kínzásellenes Bizottsága (CPT) ajánlásainak végrehajtásáról szóló 17/2006. (V. 30.) ORFK intézkedés hatályát veszti.

Melléklet a 22/2010. (OT. 10.) ORFK utasításhoz

SZEMPONTOK
a fogvatartottak által benyújtott panaszokról, valamint a fogdaellenőrzések
eredményéről szóló jelentés elkészítéséhez

1. A fogvatartottak panaszainak csoportosítása a panaszok jellege szerint

A táblázat harmadik oszlopában az értékelt időszakban benyújtott panaszok számát kérjük feltüntetni.

- a) Elhelyezési körülményekkel, általános ellátással kapcsolatos
- b) Kapcsolattartással összefüggő
- c) Fogdaszemélyzet ellen irányuló
- d) Idegenrendészeti eljárásban elrendelt őrizettel kapcsolatos
- e) Kísérést végrehajtó rendőrök tevékenységét kifogásoló
- f) Bűnügyi területen szolgálatot teljesítő rendőrök (például az ügy előadója) tevékenységét kifogásoló
- g) Egészségügyi ellátással kapcsolatos, illetve az egészségügyi személyzet ellen irányuló
- h) Egyéb, az a)-f) alpontokba nem sorolható panaszok

2. Az 1. számú táblázat számszerű adatainak rövid, szöveges elemzése, a panaszok részletezése

a) A fogvatartottak panaszait
- egyenként felsorolva,
- rövid történeti tényállással,
- amennyiben konkrét személy ellen nyújtották be, az érintett megnevezésével kell a jelentésben szerepeltetni. Az egyik évről a másikra áthúzódó ügyeket nyomon kell követni.

b) A jelentésben külön kell szerepeltetni
- a befejezett és
- a folyamatban lévő ügyeket, ez utóbbiaknál megjelölve azt is, hogy milyen eljárás van folyamatban és - büntetőeljárás esetén - milyen szakban tart az ügy,
- továbbá a panaszügyek rövid értékelését és az azokból levonható következtetéseket is.

3. Az ellenőrzések során feltárt hiányosságok, észrevételek szöveges leírása

4. A jelentésben szerepeltetendő további információk:

- a) A tárgyidőszakban folytatott ügyészi ellenőrzések száma
- b) A tárgyidőszakban folytatott civil megfigyelések száma (Magyar Helsinki Bizottság)
- c) A befogadáskor a fogvatartottak minden esetben megkapták-e a jogaik és a kötelezettségeiket tartalmazó írásos tájékoztatót? (IGEN / NEM)
- d) Az eligazítások tartalmazták-e a bánásmóddal kapcsolatos elvárásokat, és ez dokumentálásra került-e? (IGEN / NEM)
- e) Minden esetben megtörtént-e a befogadáskori orvosi vizsgálatok, az azok során észlelt külsérelmi nyomok rögzítése, az azokról szóló információk előírás szerinti továbbítása? (IGEN / NEM)
- f) Minden esetben dokumentálásra került-e a hozzátartozók értesítésének megtörténte?
(IGEN / NEM)